

Nr 267

Av herr **Richardson**, om tillvaratagande av arkivmaterial i samband med företagsnedläggningar.

Inom såväl forskningen som undervisningen har på senare tid intresset för de ekonomiska och sociala aspekterna på vårt lands historia ökat markant. Detta är i och för sig naturligt med tanke på den utveckling vårt samhälle genomgått under detta århundrade och något i hög grad glädjande. Eftersom förändringens vind sveper fram med stor snabbhet och styrka föreligger dock risk för att historikerna inte hinner med i utvecklingen och att värdefullt källmaterial blir tillspilloivet.

Situationen har nyligen diskuterats av ett par historiker, professor Rolf Adamsson och fil. lic. Ola Christensson. De pekar visserligen på de väsentliga forskningsinsatser som redan gjorts men understryker att åtskilliga problem väntar på sin lösning och att nya frågeställningar aktualiserats: ”Men ingen skall förledas att tro att den svenska industrins historia är ett ganska väl avbetat fält. Vad som har gjorts är bara en mindre del av vad som borde göras. Hittills har mest export-, finansierings- och produktionsfrågor behandlats. Nu står andra på tur. Det ligger när till hands att tänka på vad industrin har betytt för att bereda sysselsättning åt ett stort antal människor i sin bygd och för att driva fram en regional ekonomisk tillväxt. Publicerade årsredogörelser ger bara utgångspunkter för bedömningen av sådana frågor.

De offentliga arkiven fylls i allra största utsträckning med den statliga och kommunala förvaltningens papper. När industrin förekommer i dessa ses de alltså från det offentligas utgångspunkter. Industrins bakgrund och resultatet speglas både ofullständigt och snett i sådant material. Företagens egna samlingar måste därför användas som central källa för att bilden skall bli rättvisande.

För över ett sekel sedan kunde Erik Gustaf Geijer påstå att Sveriges historia var dess konungars. I dag skulle man på goda grunder kunna säga att vår historia under de senaste hundra åren har varit vår industris. En mycket stor del av det arkivmaterial som skulle ha kunnat ge ingående kunskap om hur det överbefolkade, agrara Sverige blev ett av världens framträdande industriländer har redan gått till spillo.” (Industria 1969: 2)

Den pågående strukturrationaliseringen inom näringslivet leder ofta till företagsnedläggelser. Det är angeläget att det material som tillhör företaget och som speglar dess utveckling inte försvinner i samband med nedläggel-

sen. Det föreligger vidare risker för att företagen — i sin i och för sig naturliga strävan att så långt möjligt begränsa utgifterna — underlåter att bevara och vårda arkivmaterial i den utsträckning som forskningen skulle vara betjänt av.

Goda insatser har emellertid gjorts för att upprätta och bevara värdefullt arkivmaterial, men i de fall företagen läggs ned måste självfallet någon annan ansvarig än ifrågavarande företag gripa in. Det nyligen upprättade samarbetet mellan länsarbetsnämnder och landsarkiv utgör en viss garanti för att ingenting förfares helt i tysthet, men det krävs utrymmen och personal för att räddningsaktionen verkligen skall bli en realitet.

Det bör måhända framhållas att frågan om historieforskningens villkor i det avseende som här berörts ingalunda är någon exklusiv fråga för en liten krets av forskare. Det är en angelägenhet för oss alla — inte minst för aktivt verksamma politiker och opinionsbildare — att få en så riktig bild som möjligt av det samhälle som ytligt sett tillhör gårdagen men som djupast sett är en levande realitet även i nuet. Det bör därför vara en statens uppgift att sörja för att det källmaterial som belyser vårt lands utveckling bevaras och kommer till nytta.

Med stöd av vad som ovan framförts får jag härmed hemställa,
att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning
beträffande åtgärder för räddandet och bevarandet av arkivmaterial i samband med företagsnedläggelser.

Stockholm den 22 januari 1970

G. Richardson (fp)